

Forfatteren Arundhati Roy tar oss med på vandring gjennom de viktigste politiske kampsakene i et India dominert av det hindunasjonalistiske BJP i sin nye bok. Foto: Arun Sankar / AFP / NTB

Bokanmeldelse:

Roy gir et nådeløst bilde av det indiske samfunnet

Arundhati Roy gir oss memoarer, et morsportrett og et nådeløst bilde av det indiske samfunnet.

Tore Linné Eriksen

Bokanmelder

Publisert 16.10.2025 - 08:16

Sist oppdatert 16.10.2025 - 10:24

Bok

- Arundhati Roy
  - Min havn og min storm
-

Arundhati Roy fortjener alltid stor oppmerksomhet når hun kommer med nye bøker, det gjelder enten det er skjønnlitteratur eller samlinger av essays med skarp politisk brodd.

Den indiske forfatteren fikk sitt internasjonale gjennombrudd i 1997 med «Guden for de små ting», som ga henne en av de mest prestisjefylte litteraturprisene, den

britiske Booker-prisen. Samme år kom boka på norsk (Pax Forlag) og leses av stadig nye generasjoner.

Det skulle gå 20 år før hun neste gang utga en roman, «Ministeriet for den høyeste lykke».

Både det litterære persongalleriet og det nære forhold til naturen springer ut fra oppveksten i Kerala, som ligger sørvest ut mot Indiahavet. Med 35 millioner er folketallet seks ganger høyere enn Norge, og gjennom et radikalt styre rager velferdsnivået høyt over andre delstater.

Her hjemme er det av særlig interesse at det var her starten på norsk utviklingshjelp fant sted i 1952 med et storstilt fiskeri- og landsbyprosjekt.

India er også et land mange har et forhold til, enten det gjelder bistand, kulturutveksling, forskningssamarbeid, næringsliv eller turisme.

Ettersom landet med 1,4 milliarder innbyggere verken har en NRK-korrespondent eller fanger mediernes interesse, er det desto større grunn til å følge med på hva indiske forfattere kan fortelle oss om mennesker, miljø, politikk og samfunn.

Det gjelder ikke bare Arundhati Roy, men også Amitav Ghosh, Vikram Seth og Rohinton Mistry og andre som er oversatt til norsk.

Det personlige er politisk

Den nylig utgitte «Min havn og min storm» favner i sin form over flere litterære sjangre. Mellom de samme permer får vi både et nærbilde av hennes mor, forfatterens memoarer og en nærmest reportasjeaktig vandring gjennom livet til en aldri hvilende opprører som snart fyller 63 år.

Som det gjerne heter: Det personlige er politisk, og det politiske er personlig. Det er langt fra noen sjølbioграфи i tradisjonell forstand, her er det mer frie assosiasjoner og overraskende tankesprang enn rette linjer og en forutbestemt måte å iscenesette seg sjøl på.

Istedenfor ferdigtygde konklusjoner velger Arundhati Roy å stille åpne spørsmål og minne oss om at det er mye ved eget og andres liv – og mellommenneskelige relasjoner – som aldri blir avklart.

Det er nettopp det som gjør hennes bok til en så spennende, inspirerende leseropplevelse i et språk som både er direkte, humoristisk, poetisk og rytmisk. Disse kvalitetene er godt ivaretatt i Kirsti Vogts strålende overføring til norsk.

Den engelske tittelen «Mother Mary comes to me» er kjent fra en Beatles-sang, og er valgt for å fortelle at det like mye som forfatteren, er mora – med samme navn – som er hovedperson. Eller rettere sagt: Det er det høyst turbulente og motsetningsfylte forholdet mellom dem som alltid er nærværende.

Boka starter derfor med minner da Mrs. Roy, som hun også kalles av sine to barn, døde i 2022, 89 år gammel. Datterens sorg over tapet er mer overveldende enn hun hadde forutsett, og som gjør at hun ønsker å dele henne med verden. Det betyr også forsøk på å få de mange løse brikkene til å falle på plass. (Røpealarm: Det gjør de aldri.)

Vi møter store doser kjærlighet, men også brutal ærlighet, harme og påtrengende beskrivelser av traumatiserende fysisk og psykisk vold. Det fanges godt i den norske tittelen, hun var både «min havn og en storm».

Utdanningspioner og feministisk ikon

Mrs. Roy var en formidabel person i Keralas nyere historie, og har satt dype spor etter seg i mange menneskers liv. Kerala er en delstat på den sørvestlige kysten ut mot Indiahavet, har seks ganger så mange innbyggere som Norge og er kjent for å bedre velferd og høyere utdanningsnivå enn i andre deler av India.

Blant mange religioner og kulturer har Arundhati Roy vokst opp i det syrisk-kristne miljøet, der hennes mor vakte oppsikt ved både å være gift med en hindu-bengaler og for raskt å skille seg fra sin alkoholiserende mann.

Mrs. Roys livsoppgave, som åpenbart la beslag på mer oppmerksomhet og varme enn morsrollen, var å starte, drive og gjøre en lokal skole til en suksess på småstedet Ayemenem nær Kottayam. Datteren tenker derfor høyt: Kanskje ville det ha vært bedre å ha vært en av hennes elever enn hennes barn. Som skoleleder og inspirator for å gi utdanning uansett sosial bakgrunn, var hun aldri redd for å gå i åpen strid med myndighetene når det var nødvendig. Hun fant seg heller ikke i en lov som ikke ga kristne kvinners arverett, og førte en årelang kamp som endte med seier i Høyesterett. Slik blei hun også et nasjonalt og feministisk ikon.

Foreldreløs, arbeidsløs, hjemløs og rotløs

Bare 16 år gammel valgte Arundhati Roy å flytte (eller flykte) fra et strengt kontrollregime. Eller som hun sier: Jeg forlot ikke min mor fordi jeg ikke var glad i henne, men for fortsatt å kunne være glad i henne. Det tok sju år før de så

hverandre igjen, og enda lengre før forfatteren besøkte hjemstedet. Men med seg hadde hun ikke bare traumer, i ettertid ser hun at hun også bar med seg en arv som ga privileger som langt fra alle indere er forunt, og som har formet hennes liv: god utdanning, imponerende engelskkunnskaper og «en ryggrad av stål». Men, som alt annet, har dette flere sider: Min mor ga meg frihet til å tenke, men raste iblant, mot det jeg tenkte og hvordan jeg brukte min frihet.

Arundhati Roys nye tilværelse i New Delhi startet med fattigdom og arkitektstudier, og ofte var hun både arbeidsløs, hjemløs og rotløs, i praksis også farløs og morløs. Både hasj og liberal storbymentalitet kom i rause doser. Uten sine mange talenter er det ikke lett å forstå at hun overlevde og gradvis fant fotfeste og sjøltillit.

Etter mange år med tilfeldige jobber, blant annet som arkitekt, produktdesigner, filmskuespiller, manusforfatter og skribent, fant hun sin egen stemme ved å bruke minnene fra oppveksten ved å skrive «Guden for de små ting», som har innslag både av familiekrønike og en kommentar til sosiale og politiske forhold på hjemstedet.

Vanskeligere å tie enn å skrive

Arundhati Roys debutbok, i en alder av 36 år, fikk utenlandske forlag til å overby hverandre og valfarte til New Delhi. Med utgivelser i mer enn 40 land opplevde hun en overveldende suksess, som totalt forandret hennes liv.

Med en velfylt bankkonto fikk hun for første gang muligheter til å skrive hva hun helst ville, og fant et kraftfullt og polemisk språk velegnet til å utfordre både hjemlige eliter og den globale kapitalismens maktstrukturer. Som hun har sagt det: Noen ganger er det vanskeligere å tie enn å skrive.

Aviser åpnet sine spalter, og snart var hun en etterspurt taler ved demonstrasjoner og andre arrangementer både i hjemlandet og i andre deler av verden. Det har også sammenheng med framveksten av sterke protester mot nyliberalistisk globalisering både i det globale Nord og det globale sør. Når pengene strømmet inn, opprettet hun en stiftelse som delte ut midler til grasrotaksjoner og sosiale bevegelser. Hun ikke bare sto på barrikadene, men bidro til å bygge dem.

Vandring gjennom kampsaker

Slik den første halvdelen av boka følger Arundhati Roy fra barndommen til med ett å bli et skjønnlitterært verdensnavn, tar hun i den andre delen oss

med på vandring gjennom de viktigste politiske kampsakene i et India dominert av det hindunasjonalistiske BJP (Bharatiya Janata Party - Det indiske folkepartiet). Men fortsatt er forholdet til Mrs. Roy en rød tråd, der de gjenopptar direkte kontakt og bygger en nærhet som langt fra er friksjonsfri.

Men det mest framtrædende i nyere tid er hvordan vi gjennom artikler, essays, taler og intervjuer kan følge India i stadig mer sjåvinistisk, islamofobisk og autoritær retning. Det begynner med advarsler mot atomopprustning og maskulin krigsretorikk, der det neste steget er mobilisering mot oppdemming av Narmada-elva som rammer både natur og fattigfolk i Gujarat.

Vi blir også med på hennes marsj gjennom sentrale skogsområder sammen med den maoistiske opprørsgeriljaen naxalittene, der motstanderen både er hensynsløse gruveselskaper og de som tjener på hogst og fordriving av marginaliserte folkegrupper. Som skribent har hun en egen evne til å trække på ømme tær, det skjer med stor entusiasme. Det er ikke for alle at solidaritet er et fremmedord.

I det som litt klisjéfyllt kalles «kontrastenes land», der bunnløs fattigdom og grotesk rikdom lever side om side, bidrar hun iherdig og energisk til å synliggjøre ulikheter og diskriminering, alltid godt bevæpnet med tall og statistikk. Sylskarpt viser hun også hvordan gamle og rigide kasteforskjeller forsterkes av det hun kaller rovdyrkapitalismens klasseforskjeller. Ingenting virker å være hellig, hun rokker til og med ved heltebilder av Mahatma Gandhi.

Hun blir kalt «terrorist» når hun svinger piskene over Indias okkupasjon av Kashmir, og er blant de første som åpent pekte på fascistiske trekk. I et intervju uttalte hun nylig at USA under Donald Trump nå befinner seg der India var i 2014, det vil si da BJP-lederen Narendra Modi inntok regjeringskontorene. Det er ikke uten omkostninger å velge å avsløre istedenfor å tilsløre, en forfatter som en gang fikk hyllest av statsminister og president for sitt bidrag til Indias litterære anseelse framstilles nå som «Folkefiende nr. 1».

Hun mottar stadig drapstrusler og hatmeldinger, det ropes på sensur, bøker brennes og hun er flere ganger trukket for retten. Foreløpig har hun bare tilbrakt ett døgn i fengsel, men en anklage om «landsforræderi» venter fortsatt på en avgjørelse.

Ytringsfrihet og motstand

Roy er også lidenskapelig opptatt av retten til å ytre seg i et India der grensene stadig snevres inn. I fjor fikk hun den britiske PEN-prisen for uredd

kamp for ytringsfrihet både lokalt og globalt, og i sin tale rettet hun oppmerksomheten mot drap på journalister under det som både FN og mange forskere karakteriserer som folkemord. (Prispengene blei donert til helsehjelp for barn i Gaza.)

Som leser sitter jeg igjen med spørsmålet: Hvorfor følger hun ikke etter andre regimemotstandere og intellektuelle som går i eksil? Hennes svar er at hun elsker sitt land, selv om hun ikke alltid elskes tilbake og spør: Hvor ellers kan man være like rampete? Ironisk peker hun også på at de som regner seg som de mest nasjonale, ofte er de samme som unndrar seg skatt til fellesskapet og sender barna på universiteter i USA.

Om noen etter å ha lest Arundhati Roys tidligere romaner og årets memoarer ønsker å lese hennes essays, politiske skrifter og litterære analyser, er det ikke vanskelig å få oppfylt sitt ønske. Et godt sted å starte er et samlingsverk på 750 (!) sider, «My seditious heart» (London: Penguin, 2019). Ja, hennes hjerte er virkelig opprørsk.

Panorama
nyheter

Panorama Nyheter er et uavhengig nettsted om bistand og global utvikling. Sjefredaktøren er ansvarlig for innholdet.